

.....
82.245

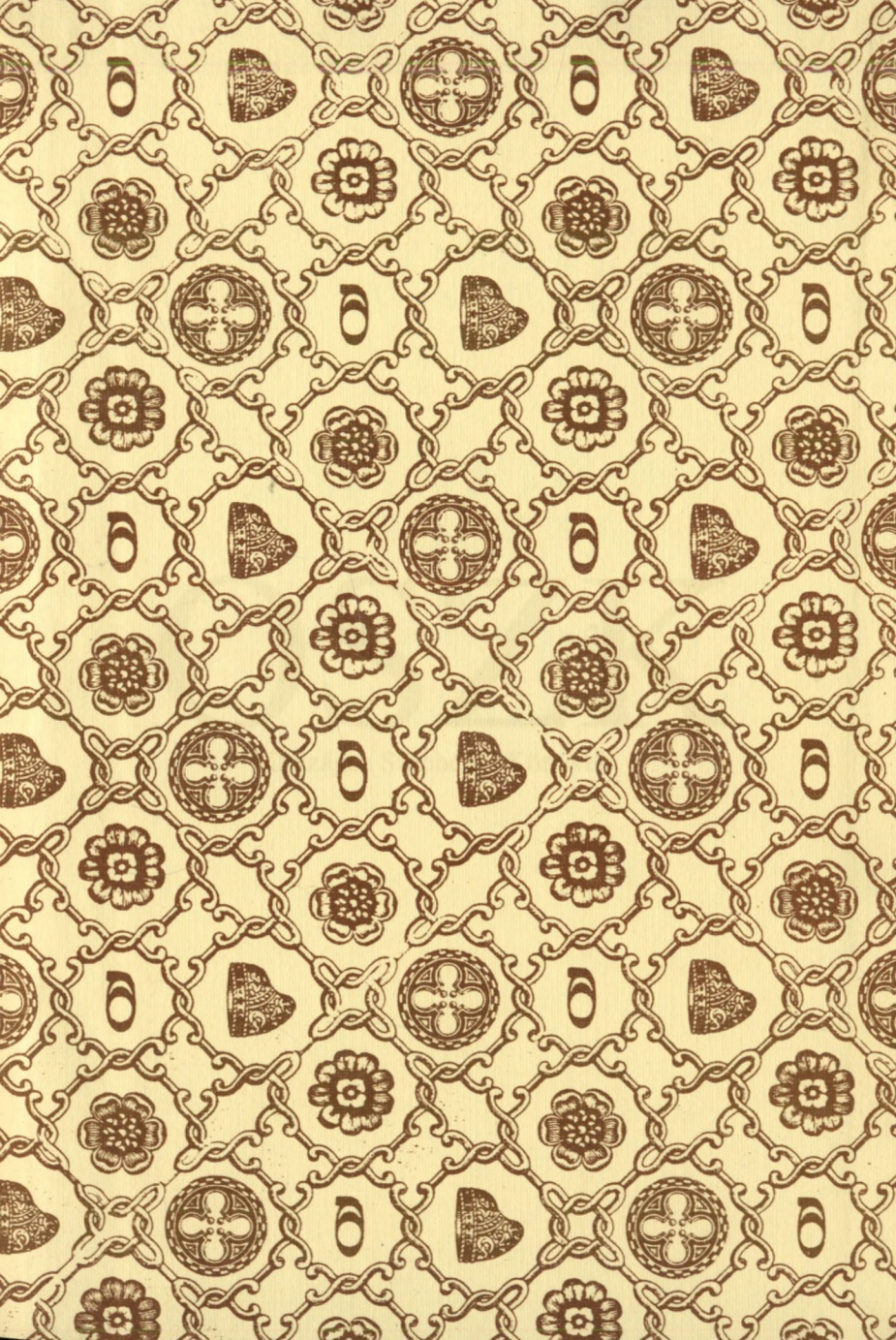
OSZK

.....
I.1.1.10

**TARKA
KÖNYVEK**

20
REGÉNY
ELBESZÉLÉS
AZ IFJUSÁGNAK





**TARKA
KÖNYVEK
AZ IFJUSÁGNAK**

A GARABONCIÁS

**SZÉKELYFÖLDI HISTÓRIA
A MAGYAR IFJUSÁGNAK**

IRTA: TÁBORI PIROSKA

KÉPEKKEL

7. SZÁM

MIHALYKA

EGY KÖTET 12 KORONA

10 KÖTET 100 KORONA

A TARKA KÖNYVEK

minden kötete önálló munka. A legkiválóbb magyar és külföldi írók legjava alkotásai. Minden kötetben egész sereg művészi illusztráció.

A TARKA KÖNYVEK EDDIG MEGJELENT KÖTETEI:

1. **Thompson** : A winnipegi farkas.
2. **Horváth B.** : Tréfás népmesék.
3. **Rosegger** : Amikor még parasztyerek voltam.
4. **Korolenko** : Az „Ördögszikla”.
5. **Leclercq** : Igaz történetek.
6. **Lagerlöf** : Niels Holgersen csodálatos utazása a vadludakkal
7. **Tábori Piroska** : A Garabonciás.

LEGKÖZELEBB MEGJELENNEK :

Homeros : Odysseus.

Horváth : Petőfi.

Coppée : A kremonai hegedűs.

Lemonnier : Jack és Murph.

Bojesen : Az alaskai indiánusoknál
stb. stb.

Minden egyes szám külön is kapható.
Aki előfizet, megkapja az eddig megjelent számokat.

Az előfizetés díja 100 korona.

Előfizetni postautalványon is lehet a kiadóhivatalban:
Budapest, VI., Dévai-utca 21.

2
TARKA KÖNYVEK

HETEDIK SZÁM

A GARABONCIÁS

**SZÉKELYFÖLDI HISTÓRIA
A MAGYAR IFJUSÁGNAK**

IRTA: TÁBORI PIROSKA

BUDAPEST, 1921

A TARKA KÖNYVEK KIADÁSA

A képeket Galambos Márton rajzolta.

82 214/I.7



I.

Az egész völgyet befedte már a hó. Hat napja mindég esett, alig néhány órája, hogy kitisztult az ég. A nagy fehérségben olyanok voltak a házak, mintha éppen most rakták volna ki őket valami óriási játékdobozból, sűrűn meghintve porcukorral. Csillogott, villogott minden fa, bokor a hótakarótól, gyémántként szikrázott az ut is, ember, állat, szekér nem járt ma rajta. Éles, kemény hideg őrizte a hódiszt az olvadáستól. Ez a hideg még a házörző kutyákat is bekergette.

Minden ház kéménye vidáman füstölt, készült a vacsora. Legmagasabb füstoszlop a biróék házából szállott az égnek. Nemcsak azért, mert a biró a falu első embere, hiszen enni ő sem tud többet, mint más dolgos ember. S mégis két teknő kalácsot dagasztottak ma ott, egy része ki is sült már, más részét most vetik be. Nagy mozsárcsattogás jelzi, hogy cukorral is meghintik még a kalácsot. A kis Böske egyre a mozsár körül lábatlankodik, hogy a kirepülő cukormorzsákat elkaphassa. De Dalos Nagy Jánosné asszony, aki a cukrot törí, úgy is juttat a kis nyalánknak bőven.

— Mit gondol Dalosné lelkem, elég lesz-e a kalács?

— Elég hát, biróné asszony, még ha vacsora nélkül jönnek is ide mind.

— Aztán a tollas zsákokat is be kell hozni.

— Én is segítek! — ugrándozik a Böske.

— Hagyd csak el, majd behordjuk azt Dalosné asszonnyal.

— De ha a lányok jönnek, ugy-e, én is segélhetek? —
könyörög a kicsi.

— Jól van, a fosztásnál segélhetsz.

Mert tollfosztás lesz a biróéknál este! A fosztóknak készül a sok kalács. Ami libát biróné asszony az ősszel felnevelt, a tollát jól eltette s most mulatságképpen megfosztják a falu asszonyai, leányai. Fizetség nem jár érte, hiszen nótaszó, vidám mese mellett alig is veszik észre, hogy dolgoznak.

— Tán én már haza is mehetnék, biróné asszony! —
kérdelte Dalosné.

— Elmehet, Dalosné lelkem, csak a Jancsi fiut küldje ide vacsora után, hadd nótázzon nekünk.

— Majd elküldöm.

— Ezt a kis ételt meg vigye a kicsinyeknek haza.

— Isten fizesse meg, biróné asszony.

Azzal Dalosné a kis kosarat karjára véve, megindult hazafelé, a faluvégi parányi házba, melynek kéménye lustán, dolog nélkül meredezett az ég felé.

Nem karikázott belőle füst, leolvasztva a kémény szájáról a havat. Akik ebben a házban laktak, hideg kemence mellett dideregtek, nem terjengett pecsenyeillat a szobában.

Dalos Nagy Jánosék házában bezzeg nem sült kalács! Az édesanya még a biróéknál dolgozott, hogy egy kis lisztet, cukrot, miegymást kaphasson napszám fejében. A Jancsi fiu odafel járt az erdőben fáért, csak a két kicsi gunnyasztott a hideg kemence mellett egymást melegítve. A cicát ültették maguk közé, mert annak jó meleg bundát adott Istenke. Be jó volna a szegény ember gyerekének is télire ilyen cica-bunda!

A két kis jószág türelmesen, csendesen üldögélt. Várták haza édesanyát meg a Jancsit. Juliska, — mert hogy ő már nagy leány, hét esztendő volt! — mesélt a Gáborkának, aki még csak négy tavaszon szedte a libavirágot a mezőn. Valami igen-igen szép mese lehetett az, mert a

Gáborka hideget, éhséget feledve, ragyogó arccal, kicsi száját tátva bámult a nénjére.

Aztán elfogyott a mese s édesanya még mindég nem jött. Gáborka szája pityergésre görbült:

— Jujiska, hol az ana?

— Mindjárt itt lesz, csibém, csak ne sirj!

Juliska uj mesébe kezdett, hogy öccsét elcsitítsa. Az egyszeri szegény gyerekről szólott a mese, aki temérdek viszontagság után Tündérország királya lett. Ugy bizony! Mi is lenne a szegény ember gyerekéből, ha ilyen mesék nem volnának, amelyekben mindenkinek igazságot tesznek s ahol az is bebizonyosodik, hogy a gazdagság nem boldogság, a szegénység nem boldogtalanság.

Fenn, a hegyoldalon, ahol az erdei ut az országutba szögellik, a faragott kereszt tövében üldögélt egy kis fiu.



Akkora köteg rőzse hevert mellette, el sem lehetett hinni, hogy ő hozta idáig. Pedig úgy van. Ez a Dalos Nagy Jánosék fia, a Jancsi gyerek, aki még délelőtt elindult ott-honról, mert jó messziről hozta a fát, a hegy másik oldaláról. Ezen az oldalon mind a Kemény Kovács Istváné volt az erdő, attól pedig csak drága pénzen kapott fát, akinek az Isten módot adott. Szegény ember még rőzsét sem szedhetett belőle.

Ott ült a Jancsi s kenyeret majszolgatott. Egy falást ő evett, egyet a lábánál ülő Pajtás kutyájának dobott. Meg is érdekelte, ott loholt mellette egész istenadta nap és segített nagyobb ágakat keresni.

— Tudod, Pajtás, ma megérdemeltük a vacsorát, megdolgoztunk érte! — mondta a kutyának, akivel minden gondját-baját megbeszélte. S a Pajtás fülét hegyezve figyelt kis gazdájára, néha még helybenhagyóan vakkanzott is.

— De Pajtás, hallod-e, nem szabad szomorunak lenni, amért pecsenye nem lesz az asztalon!

Pajtás megbotráncozva nézett a fiura. Hogy is lehet ilyet gondolni egy jólnevelt kutyusról! Hiszen igaz, jó dolog a pecsenye, különösen, ha egy kis finom csont is van rajta, de szegény ember kutyájának nincsenek ilyen nagy vágyai. Megeszi az a főtt krumplihaját is, csak legyen belőle elég.

— Esztendeje ilyenkor, bizony csak jobb világ volt nálunk, úgy-e, Pajtás? Istenkém, mért is jött minden, ahogy jött! — Jancsi nagyot sóhajtott s tán a könny is kicsordult volna a szemiből, ha Pajtás meg nem böki az orrával.

— Jó, jó, tudom, aszondod, ne rijjak, mert ugyse segélhetek már. Édesapa fel nem támad, a nagy fa jól rázuhant, egyszeribe vége vót. Ugy hozták le, bétakarva, a hegyről. S aztán azóta nem pecsenye, de még kenyérke sincsen elég. E vót az utolsó darab, amit mi elhoztunk a

reggel, a fele a két kicsinek maradt. De tán azóta már vitt nékiek édesanyám a bíróéktól valami maradékot s jó lesz, Pajtás, ha mi is indulunk hazafelé, mer mán az esticsillag ott jár a Boszorkányszikla lábánál. Mire a tetejibe ér, nekünk is otthon kell lenni a fával, különben nem föl meg a vacsora idejére!

A Pajtás felugrott, de ahelyett, hogy a rőzsecsomót emelgette volna az orrával, ahogy máskor szokta segítsül, az ut felé fordulva morogni kezdett. Valami vándorlólégény jött onnét. Furcsa nagy karimás kalapja volt, a vállán meg ezerráncu galléros köpenyeg.

— Ne te né, bizony jó vóna, ha ez a vándorlégény a hátamra segitené a csomót! — mondotta Jancsi.

S lám, a vándor odaérve megállott előttük.

— Hát te kis légény mért csavarogsz ilyenkor még az erdön, — kérdezte barátságosan.

— Ezt a rőzsét szedtem, s most mék hazafelé. Felsegélhetné bácsi, a hátamra, hogy az Isten megáldja!

Pajtás körülszaglászta az idegent. Az meg lehajolt hozzá, megsimogatta s a kutya farkát csóválva ugrándozott fel reá, mintha már régen ismerné.

— Hagyd el, fiam, majd segíték, — mondta Jancsinak.

Az uton szánkó csöngése hangzott. Pajtás kiugrott az ut közepére s dühös, haragos ugatásba kezdett.

— Ne te né, hát te mért haragszol? — kiáltott rá Jancsi.

— Várj, fiam, hátha felvesz az a szán s levisz mindnyájunkat a faluba, — mondta a vándor.

A szán már feltűnt a kanyarodónál s Jancsi ráismert a lovakra.

— No, az nem osztán, mert az a Kemény Kovács István két lova, az pedig fel nem veszen senkit maga mellé!

— Meg kell próbálni, — mondta az idegen s odaállott

az ut közepére s hiába integetett a kocsiban ülő nagybundás ember, nem állt odébb. Meg kellett állítani a lovakat.

— Mit akarsz itt az utban? — rivallott rá Kemény Kovács a legényre.

Az tisztességtudóan levette a kalapját, úgy mondta:

— Isten megáldja gazduramat, vigyen le bennünket a faluba, mindjárt este vagyon s ezt a kis legényt nagyon várják haza.

Kemény Kovácsnak még a homloka is veres lett a nagy méregtől:

— Elmenj innen az utból, mert reád vágok! Majd én koldusporontyokat veszek ide, nincs elég bajom velük, mióta az apjukat a fa agyonverte! — azzal a lovak közé csapott s a szán továbbsiklott a havon.

Jancsinak könnyes volt a szeme, de azért békítőleg mondta:

— Nem baj, bácsi, hazamegyek én magam is!

De a vándor már felkapta a rőzsecsomót, a hátára ke-re-kitette, a Pajtást egy-kettőre beledugta a köpenyeg zsebébe, onnan nézett ki vidáman csaholva a világba, Jancsit is felvette a vándor, hiába szabadkozott a fiu, hogy ő nem ölbéli baba már.

Aztán ködös lett a gyerek előtt a világ, valami furcsa álmodtságot érzett, a feje oldalt billent, a vándor vállára s még annyit látott, hogy a százáncu köpenyeg szétterült a levegőben. Aztán nem tudta, ébren látta-e vagy csak álmodta, hogy a levegőbe emelkedtek s a köpenyeg repítette őket elébb felfelé, aztán szép csendesen leereszkedett velük, éppen a falu szélén, a házuk kis kapuja előtt.

Mire kitisztult a szeme, ott állott a kis kapuban, lábánál a rőzsecsomó s az ajtóban édesanyja simogatta az örvendező Pajtást.



II.

Kemény Kovács káromkodva szállott le a csengős szánjáról. Még most sem szállott ki fejéből a méreg. A felesége, — szelid, jámbor asszony, — félénken kérlelte:

— Ugyan édes párom, hogy nem restelli az ilyen beszédet?

— Elhallgass asszony, inkább a vacsora után látnál! — förmedt reá az ura.

Az asszony könnyes szemmel fordult ki a konyhába.

Készen volt már minden a vacsorához. Óriási pecsenyéstál tetézve, mert Kemény Kovács uram nagy étvágyú ember volt. Finom, foszlós kalács, dióval, mákkal vastagon töltve. Meg mindenféle gyümölcs, amit a pincében rejtegetett a gazdasszony.

A szobában terítve állott az asztal. Csak két emberre bizony, mert gyerek nem volt a háznál, nagy bánatára Kovácsné asszonynak. De a gazda tán még jobban busult ezen, csak nem akarta kimutatni néki, mennyire keseríti, hogy nincsen fia. Nem ő, nem mutatja, még a feleségének sem szól róla soha, csak úgy fur benne visszafojtva a nagy bánat, tán azért is nem állhatta soha a szomszédját, Dalos Nagy Jánost, merthogy annak a házában három apróság is csicssergett, kacagott. Nem a gazdag paraszt gögje, a koldusnál is koldusabb gyermektelen ember irigysége volt az oka, hogy elfordította a fejét, ha valamelyik gyerek elébe került. Mikor aztán az apjukkal az a szerencsétlenség történt, beállított Dalosnéhoz s meg akarta tőle venni a fiát. Ugy, mintha az valami jószág volna. Sok pénzt kínált, gondtalanul élhetett volna belőle Dalosné asszony a két kisebb gyerekével. De Jancsi maga felelt:

— Nincs annyi pénze a világnak, amennyiért itthagyjam az édesanyámat!

Kemény Kovács ma is látja, hogyan bujtak össze a koldusok akkor s hogy ragyogott az arcuk. Pedig tán nem is ettek aznap.

Azóta gyűlöli őket. Pedig úgy akarta a falu, hogy segítséget adjon nekik, merthogy az apjuk nála dolgozott!

No de elszámították magukat! Nem adott ő egy fillért sem, de nem is fog adni! Majd, ha éhesek lesznek, ha didergnek, elmegy a kedvük a nevetéstől, nótázástól, amivel egész áldott nap csak őt bosszantják. S méghogy ő hozza haza azt a Jancsi gyereket!

Olyan indulatba jött erre a gondolatra, hogy nagyot csapott az asztalra. A felesége ijedten szaladt be:

— Hozom már, édes uram, a vacsorát, hozom már!

Hozta is. S mindjárt utána jött az udvaros is.

— Gazduram, valami vándorlólegény van itt, Isten nevében szállást kér éjszakára meg valami vacsorát.

— Hát az ágyamat ne adjam-e néki? — mérgelődött Kemény Kovács. — Mondd meg néki, hogy elhordja az irháját, mig magam ki nem teszem!

— De édes uram!

Hanem az udvaros már kiment. De egy perc mulva jött vissza:

— Gazduram, aszondja, mindenféle csudás dolgot tud mutatni, amilyent még nem láttunk. Osztán nem bánja, ha vacsorát nem is kap.

— Eriszd csak bé, — szólt hirtelen az asszony, mielőtt az ura mást mondhatott volna.

Jött is már a vándor. Hatalmas alakját térdig fedte a szá zr á n c u köpenyeg, fején széles barna kalap, amilyent ezen a vidéken senki sem viselt. A botja valami fekete fából faragva, amilyent az idevaló erdő nem terem. A csizmája sem rendes gazdának készült, felért egészen a térdin felül.

— No, lássuk, mit tudsz, — mordult reá a gazda.

— Apjuk, tán elébb enni adnánk néki! — kérlelte az asszony.

— Majd csak a csontokat, jó lesz az az ilyen csavar-gónak! Elébb mutassa meg, mit tud.

— Megmutassam-é! No jó! — azzal a vándor csak megperdült maga körül a szá zr á n c u köpenyegével. Egszeribe olyan szélvihar támadt, hogy ajtót, ablakot kivetett a sarkából, a lámpa kialudt s minden ember egymásnak szaladt a nagy ijedelemtől.

A nagy kiáltozásra végre beszaladt a szolgáló a konyhalámpással. Hát uramfia! A terített asztalon nyoma sem volt ételnek, mintha a szélvihar repítette volna el a teli tálakat. De még egy kenyérmorzsa sem maradt ott, tán a furcsa vándor vitte el magával, merthogy azt sem lelték sehol.

Dalos Nagy Jánosék kéménye tövében szörnyü csiripolással ugráltak a verebek.

— Csirip, csirip, valami jót sütnek, valami jót sütnek!

— Csirip, csirip, tüzes a kemence, hogy lehet az, hogy lehet az!

— Sül a kalács, sül a kalács!

— Jó szaga van, jó szaga van!

— Ki kap belőle? Ki kap belőle?

Végre a cirmos megsokalta a lármát, felugrott a háztetőre s szétugrasztotta a neveletlen társaságot. Aztán bekukucsált a kéménybe, de prüszkölve kapta vissza az orrát.

— Hiszen tűz ég a kemencében! Jó lesz bemenni s megnézni, mi készül vacsorára! Nehogy minden maradék a Pajtásnak jusson!

Azzal leperdült a tetőről s addig kaparászott az ajtón, míg Juliska beengedte.

A szobának egészen más képe volt, mint reggel! Vidáman pattogott a tűz, édesanya éppen bevetette a kalácsot, Juliska burgonyát hámozott, Gáborka a tarka macskának készített főköttöt papirosból, Jancsi meg az erdőről hozott fát hasogatta apróra.

A cirmos odaoldalgott a kemencéhez. Nagyon csiklandozta orrát a kalács illata. A Pajtás ráfordult:

— Kéne kalács ugy-e? Fogj egeret magadnak!

A cica visszaprüszkölt:

— Talán uraságod nem szereti a jót? Akad itt patkány is, azt a maga dolga megfogni.

— Nem nyughattok? — szólt reájuk Juliska nagy komolyan. — Mindég marakodnátok, két haszontalan. — A két kis szőke hajfonat ide-oda repült, ahogy a fejét rázta. A két bűnös hizelegve dörgölődött a lábához.

Sült kalács meg burgonyaillat terjengett a levegőben. Az ablakon a jégvirágok halványodni, olvadozni kezdtek. Haragosan tekintettek a szobába, ahonnan a meleg kiáradt.

— Milyen ostobák az emberek! Szeretik a meleget, pedig az megöli a havat, a jégvirágokat s olyan szürke, csunya a föld, ha nincs rajta fehér takaró! — gondolták magukban. Persze, az ő orrocskájukat nem fenyegette lefagyással a nagy hideg.

A gazdag szomszéd asztalánál bizony nem ettek ilyen jó étvággyal és vidáman, mint itt a kicsiny házban. Édesanya gondtelt arca is felvidult, ahogy a gyerekek szavát hallgatta.

— Aztán vacsora után elmész a biróékhoz, fiam, — szólt megsimogatva a Jancsi fejét.

— Én is menek! — pötyögött Gáborka.

— Mész ám, az ágyba! S ha hamar elalszol, kalácsot hozok néked, — biztatta Jancsi.

Kopogtak az ajtón. Ki jöhet ilyen későn?

Jancsi ajtót nyitott s örvendezve kiáltott fel:

— Édesanyám, né csak, ez az a bácsi, aki hazahozott! Meg a Pajtást is!

A Pajtás már ott is ugrált nagy jókedvűen az idegen csizmája körül. Dalosné széket adott a vándornak s az asztalhoz tessékelte:

— Bizony, csak szerény ez a mi vacsoránk, de hát jószívvel adjuk s ha megelégszik, éjjeli szállással is szolgálunk.

A vándor sorra simogatta a gyerekek fejét, de csak nem akart leülni. Hanem lehajolt a Pajtáshoz, s mintha valamit sugott volna neki. A kutya egyszerre nekirontott az ajtónak, vadul ugatni kezdett s addig ugrált a kilincsre, míg kiengedték. Az udvaron olyan éktelen lármát csapott, hogy Dalosné, meg Jancsi kiszaladtak megnézni, rablók törtek-e a házra.

Nagy pörölve hozták vissza kis idő múlva, merthogy nem volt odakint senki:

— Tán csudát láttál, hogy így felzavarod a házat? — szidta Jancsi a farkát csóváló kis jószágot.

No, ha a Pajtás nem is, de ő látott csudát, ahogy be-

lépett a szobába édesanyja után. Uram teremtiöm, az asztal leterítve hófehér abrosszal s telidesteli rakva mindenféle jóval. Volt ott pecsenye, hószin kalács, mosolygó szőlő, körte, de még piros alma is!

— Látja édeszanám, — pötyögött Gáborka. — Talán apa kütte ezt nekünk!

Édesanya megsimogatta a fiucskát. Aztán kutatva nézett körül. De bizony a vándor seholsem volt már. Jancsi is őt kereste, még az udvarra is kiszaladt, hogy talán ott megleli. Egyszerre csak bekiáltott:

— Édesanyám, gyűjjön hamar, hamar, nézze csak!

Dalosné kiszaladt s arra nézett, fel az égre, amerre Jancsi mutogatott. Hát uramfia, valami furcsa kicsi barnaszin felhő repült ott, mintha egy szétterült százráncu köpenyeg lenne. Dalosné asszony összecsapta a kezét:

— Tudod-e, gyermek, ki járt nálunk? Az bizony a Garabonciás-diák vala, ő hozta a sok jót is, merthogy mindég is úgy hallottam, hogy a szegényeket segíti. No, áldhatod a jó Istent, hogy találkoztál véle!

A kis barnaszin felhő már a hegy felett járt s mintha valaki integetett volna belőle. Jancsi is lekapta a kalapját s visszalobogtatta:

— Isten áldja kendet, Garabonciás, elgyűjjön máskor is.

III.

Mire Jancsi a biróék házához ért, egész sereg odaigyekező asszonynéppel találkozott.

— Adjon Isten! — köszöntöttek be a biróékhoz, akinek a rendes neve Erdős Székely Pál, merthogy Erdővidékről került ide a nagyapja valamikor.

— Üljenek csak le, van dolog elég! — fogadta őket biróné asszony. A Bözsi is ott ténfergett körülötte, de egyszeribe Jancsi mellett termett, mikor meglátta. Régi jó pajtások voltak.

A konyhában két asztalt is összetoltak, mégis alig

fért el a sok fehérnép. Munkához láttak s nagy nevetés támadt, mikor egy-egy tapasztalatlanabb leány hevesebb mozdulatára vagy hangosabb szavára egész felleg támadt a felrepülő tollakból. Jancsit az asztal végére ültették s egymásután dalolta el a szép, szomorú székely nótákat.

Azután Dorka néni, a falu legöregebb asszonya, mesebe fogott. A kincses barlangról szólott a mese, amelyik ott fenn van a hegyoldalon valahol. Aki meglesi a bejáratát s legyőzi a kincset őriző boszorkát, gazdag ember lehet.

Folyt a nóta, mese, vidám terefere, egészen tíz óráig. Közben persze a kalácsrakás is jól leapadt. Jancsinak minden zsebét telerakta a bíróné, jutalmul a szép nótákért s hazaküldte.

Tíz óra után mindnyájan hazafelé indultak. Minden háznál elmaradt valaki s Ravasz Kis Péterné meg a lánya utoljára magukra maradtak.

— Nézze, édesanyám, valaki áll a Kemény Kovács kapujában!

— Ugyan ne törődj véle.

— De hátha tolvaj?

— Marad annak elég, ha lopnak is tőle! — azzal befordultak a kapun. Mire lefeküdtek, nem is gondoltak már a furcsa idegenre a szomszéd kapuban.

De bezzeg eszükbe jutott másnap! Ahogy kivirradt, az udvaros az istállóba ment, hogy enni adjon az állatoknak, de rémült kiáltozással ugrott vissza az udvarra. A nagy lármára előszaladt a gazda, meg az asszony is. S olyan éktelen lármát csaptak, hogy valamennyi szomszéd, mind odagyült a kerítéshez.

— Mi történt, te, — kiáltott rá az egyik, Ravasz Kis Péter, az udvarosra. — Tán ellopták a lovakat?

— Hiszen bár inkább lopták volna el, — dühöngött a legény. — De ilyen csufot tenni!

A kíváncsi szomszédok egymásután nyitottak be a

nagy kapun s ahogy az istállóba léptek, hangos kacagással fordultak ki újra.

— No, most az egyszer megkapta a Kemény Kovács! Ez aztán Isten büntetése!

Volt is mit kacagni! Valahány állat a Kemény Kovács szép nagy istállójában, mind valami varázslat szállott reá az éjszaka! A két szép pejlovának éktelen bivalyszarva nőtt s bozontos bivalyfarokkal legyezték magukat. El nem tudta gondolni a két derék állat, mért nem fér a feje ma a zabos vályuba. A teheneknek hosszú, sűrű bundája nőtt, egész le a földig, az ökröknek a szép cimeres szarvát, gazdájuk büszkeségét meg elhordta valami boszorkány és most csupasz homlokkal néztek a sok emberre.

Kemény Kovácsba még a káromkodást is beléfullasztotta a nagy méreg. Egészen elkékvült belé. A felesége meg sirva fakadt.

— De megtalálom én, ki tette ezt, ha addig élek is, — ordította végre a megcsufolt gazda.

— Nem ember keze a bűnös ebben, gazduram, — felelt az udvaros fejszóvalva, — ilyen csodát ember tenni nem tud.

— Hát tán boszorkányok járnak az én házamban?

— Én nem tudom, ki jár, ki nem jár, de ami tegnap este történt, az sem rendes dolog, — válaszolt a legény.

— Elhallgass, — rivallott reá a gazda.

De a többi ember csak hallani akarta, mi történt. Kitódultak az udvarra s ott a legény elmesélte, hogyan tűnt el a Kemény Kovácsék asztaláról minden étel.

— Ősztán milyen volt az a vándor? — kérdezte a Dorka néni, a falu legöregebb asszonya.

A legény elmesélte.

— Nohát, tudok én már mindent, — örvendezett az öregasszony, — tudjátok-e, ki járt itt? Az bizony a Garabonciás diák volt.

Ebben aztán mindnyájan megnyugodtak. Bizony, a

Garabonciásról mindnyájan tudták, hogy szívesen megtréfálja a rossz, szívtelen embert.

Még örüljön a Kemény Kovács István, hogy nem az ő fejére rakott bivalyszarvakat. Azt is megérdemelné, aki téli estén elküldi ajtajáról a fáradt vándort!

IV.

Egészen sárga volt már a rét a libavirágtól. A zöld fűszőnyeg felhuzódott egészen a hegyoldalra, az erdő aljáig, ahol a patak vidáman locsogott, csacsogott. Hogyne, mikor végre kitavaszkodott a rettentő kemény tél után. A dalos madarak is a tavasznak örvendeztek hangos énekszóval, füttel. Csupa ujjongás, jókedv volt minden. Még az égről, az apró bárányfelhők is mosolyogva néztek a világra, az ujonnan meszelt házakra, a kis kertekre, ahol már zöld köntösbe bujtak a bokrok, a fákra, amelyekre halavány, selymesen zöld fátyolt aggatott a tavasz mindent új ruhába öltöztető tündére. Kutya, macska békés egyetértésben sütkérezett a napon s a cirmos lustán nyújtózkodva még azt is eltűrte, hogy a verebek ott, előtte ugráljanak, csiripoljanak. Csak néha nyújtogatta ki a karmait, hogy lássa a szemtelen népség: megvannak még.

Rigófütyty, patakcsobogás s egy kis fiú vidám nótája olvadt össze az erdő szélén. Jancsi gyerek ült ott, a biróék Bözsi lányával. Körülöttük egész sereg liba falatozott möhön a friss fűből. Nekik már megterítette az asztalt Istenke. Az emberi táplálékot még csak most vetették el a földbe. Ahol egy csepp földet csak fel lehetett szántani, még az erdei irtásokat is, fel egészen a szikláig, mind megművelte a szorgalmas székely nép. Így is elég kevés volt a termőföld. Alig adta ki a szükséges kenyeret. De kipótolták a gazdag, kövér legelők, ahol százsámra legelt a szarvasállat. Annak a tejéből, sajtjából is kenyér lett, ha behordták a városba. De a székely még a kemény, hosszú tél-

ből is hasznót huz. Amig odakünn süvit a Nemere-szél, vagy valamelyik gyöngébb unokája, a székely a jó meleg kemence mellett fur, farag, ezmesterkedik, himet vés a kifaragott edényre, butorra, miegymásra s a városi nép szívesen veszi a faragott holmit. Minden székely ház kapuja gazdája ügyességét dicséri. De hát, persze, a tavasz-nak a székely is örül. Mégis csak jobb dolog künn dolgozni a szabadban, a pacsirtadalos mezőn, rigófüttytől hangos erdőben.

Igy vélekedik a két gyerek is, mig a libavirág szárából hosszú láncot fűznek. Bözsi csak magának, a Jancsi meg a kis Juliskának, aki otthon dolgozik a ház körül. A Pajtás nagy komolyan nézi a munkát, a végén ő is kap a nyakába belőle. De félszeme azért a libákon van, hogy messzire el ne kódorogjanak, az erdőbe ne tévedjenek.

— Aztán többet sohasem jött el? — kérdezte a kis Bözsi.

— Nem biz' a. A tél óta nem járt erre, mert csak betekintett vóna hozzánk is. Pedig olyan botot faragtam vót nékie, hogy olyan még a királynak sincs. Vagyon azon rózsa, meg tulipán is. S rajta van maga a Garabonciás, a repülő köpönyegivel.

— Be szeretném látni! — sóhajtott a kis Bözsi.

— Ha nem szólasz róla senkinek, megmutatom! Ott van eldugva abba a nagy faodiba, mer ott senki se leli meg. De jól vigyázz addig a libákra, meg te is Pajtás! — fordult a kutyához, aki ott heverészett mellette. A kutyus felugrott s kettőt vakkantott annak jeléül, hogy megértette a kis gazdája parancsát.

Jancsi óvatosan körülnézett, nem látja-e senki, aztán az erdőszéli nagy fához osont. Egy-kettőre felkapaszkodott reá, aztán felülről ereszkedett le az oduba. Ahogy kifelé mászott kincsel, a faragott bottal, hát uramfia! kit lát ott állani a nagy fa tövében! Az bizony senki más, mint a Garabonciás. Most is az a százáncu köpönyeg,

meg a nagy barna kalap volt rajta, a lábán a hosszú-száru csizma, csak a kezéből hiányzott a vastag bot.

— Megismersz-e még, kisöcsém? — kérdezte mosolyogva a Garabonciás.

— Hogyne esmérném, hisz egész télen mindég kiedet lestem! Itt van, ezt csináltam! — azzal átnyujtotta a szépséges botot

No, meg is örült a Garabonciás a botnak.

— Ez bizony nagyon jó lesz, a régít ugyis egy öreg anyókanak adtam a héten. Hanem ilyen szép botom még sohase volt. Igazán nekem faragtad, Jancsi?

— Hát kinek másnak? Merhogy olyan szives volt hozzánk, de nem is mutattam senkinek, mer elkérték volna a legények!

— Azt jól tetted, fiam. S hogyan éltetek, mióta erre jártam?

— Bizony keservesen. Cudar egy tél volt ez. A rettentő kemény hidegben nem lehetett az erdőre se menni. Kenyér se volt már a faluba a székelysoron. Korpát kevertünk közibe, hogy tovább tartson. A jószág is meg-szenvedte a hideget. S alig akart kitavaszkodni, pedig ugyan vártuk. Ha az Uristenke jó termést nem ad, kódulni mehet a fél falu. Vagy ha valami csuda nem történik.

— Csuda-e?

— Az hát! A Dorka néne mesélte a télen, hogy itt az erdön vagyon egy nagy barlang, telidesteli kincsekkel. Csak a bójárását valami haragos boszorkány elzárta, mert megharaguvék a népekre, osztán azóta nem lelik. Pedig be sokan keresték!



— S te is szeretnél kincset lelni, Jancsi?

— Hát nem vóna rossz, de nem igen hiszem. Mert senki se bolond, hogy odahordja a kincsit, oszt otthagyja.

— De hátha nem ember hordta oda?

— Nem-é? Hát miféle szerzet?

— No, ha vélem jössz, én megmutatom néked a kincsesbarlang bejáratát. De egyedül meg ne indulj benne, hanem keress a faluban valami okos embert, aki tanult is valamit és fecsegni nem szokott s azzal eridj.

A Garabonciás kézenfogta a Jancsit s megindult véle a hegyoldalon körül. A kis fiu még visszanézett, nincsbaj a libákkal, de azok békésen legeltek. Megnyugodva ment a Garabonciás után.

A hegy másik oldala kavicsos, terméketlen, bozótos volt. Alacsony bokrok kusztak rajta felfelé. Itt-ott fel volt turva a föld, ahogy kincskereső emberek felásták. A Garabonciás a kavicsos föld legközepére vitte Jancsit, ott egyetlen darab szikla hevert.

— Most innen lépjél felfelé huszat.

Jancsi megtette.

— Itt a barlang bejárata.

Jancsi nem látott semmit, akárhogy forgatta a fejét. De a Garabonciás botjával széjjel huzta a bokrokat s lám, csakugyan, valami nyílásféle látszott.

— Oszt ez egy barlang itt?

— Te csak tedd meg, amit mondtam, gyertek vissza kettesben, de úgy, hogy senki ne tudjon róla, a többit meglátod. De el ne mondd senkinek, hogy vélem találkoz-tál s hogy én vezettelek ide!

— A Pajtásnak se?

— No, annak elmondhatod, — nevetett a Garabonciás. Azzal bucsut vett Jancsitól, szépen megköszönte a himes botot s eltűnt az erdőben.

A fiu visszaballagott a libákhoz. Bözsi duzzogva várta: — Hol jártál ilyen sokáig! A botot meg nem is hoztad el!

De másnap, meg harmadnap még több oka is került annak, hogy a Bözsi megharagudjék a Jancsi pajtására. A fiút mintha varázslat érte volna, egészen megváltozott. Nem szedett már libavirágot, nem hancurozott a Pajtással, nem mondott mesét a testvérkéinek, de még az is megesett, hogy hazatérve elfelejtett köszönni az édesanyjának. Csóválta is a fejét mindenki, a Pajtás meg komolyan megharagudott kis gazdájára. Hogyne, mikor szóba sem állott véle s nem mesélte el még neki sem, hogy mi baja.

— Tán beteg vagy, te fiu, — faggatta az édesanyja.

— Nem én, édesanyám!

— Hát mit lógatod úgy a fejedet?

— Gondom van.

— Gondod-e? Osztán miféle gondod?

— Azt nem lehet elmondani. Majd megtudja édesanyám.

Dalosné erősen csóválta a fejét, de nem szólott többet.

Hát bizony nagy gondba volt a Jancsi fiu. Hol találjon ő egy olyan embert a faluban, aki okos is, ügyes is, meg hallgatni is tud. Meg aki a talált kincset nem tartaná mind meg magának. Mert erre is kellett ám gondolni!

Reggel kiült a körtefa alá, ott lógatta a fejét. A Pajtás meg előtte ült és nézte. Egyszerre csak a kutya elvakkantja magát, de nem haragosan, csak ahogy köszönteni szokott valami szeretemféle embert. Jancsi felnéz, hát a tanító ur áll előtte. No nézd csak, hiszen megvan! A tanító bácsi okos is, ügyes is, meg hallgatni is tud, osztán azt is tudni lehetett róla, hogy mindenét megosztotta a szegényekkel. De bizony felugrott Jancsi s akkorát rikantott örömében, hogy a szomszédban is meghallották. A tanító nagyot nézett:

— Mi lelt, kis fiam?

— Csak nagyon megörültem, tanító bácsi!

— Talán nekem? Hiszen látsz eleget az iskolában! Vagy talán valamit akarsz tőlem? No, csak ki vele!

— Ha megengedné tanító bácsi, vóna egy kérésem, de itt nem mondhatom el, — s Jancsi óvatosan körülnézett, — hanem elmennék délután az iskolához.

— Olyan nagy titok? Hát csak gyere, fiam, — s a tanító ur bement, hogy megnézzze, mi újság a házban. Minden szegényebb tanítványát meg szokta látogatni.

A Jancsi rosszkedvét meg mintha elfújták volna. Nyakonfogta a Pajtást s valóságos indiántáncot járt véle. Ebédnél az édesanyja boldogan nézte, milyen jó étvágygyal eszik a gyerek.

— Hát letetted már a nagy gondot, fiam?

— Le, édesanyám, hál' Istennek!

— Akkor csak egyél, fiam!

— Eszem, édesanyám. Be jó is ma ez a pityóka!

— Ilyen vala az tennap is, fiam!

— De nékem ma jobban esik, édesanyám!

Ebéd után Jancsi felhuzta a kis csizmáját, amit még az édesapja hozott néki Sepsiszentgyörgyről, kitisztította a ruháját, vizes kefével megsimította a haját s elindult a tanítóékhöz. A tanító bácsi a kertben dolgozgatott. Már kora tavasszal nekilátott a kerti munkának, de volt is látogatja! A fél falut ellátta veteménypalántával, virágmaggal. Szerették is a népek, amerre ment, felragyogó arccal köszöntötte a falu örege, fiatalja.

Jancsi tisztességtudóan köszönt. Cseppet sem félt a tanítójától, hiszen ő volt az osztály legjobb tanulója. Eléggé bántotta a tanítót, hogy a gyerekek nem volt módjában tovább tanulni. Pedig esze ugyan volt hozzá s a szorgalom sem hiányzott. De hát városba kellett volna menni s ki fizesse a tartásdíjat, meg ruhát, könyvet? Próbálkozott a tanító ur a falu egyetlen tehetős székely gazdájánál, Kemény Kovács uramnál, de megjárta. Még őt, a tanítót is lehordta, minek támogat ilyen gögös kolduspereputtyot. Persze, ha a Jancsi elhagyta volna anyját és

testvéreit a gazdag Kemény Kovács kedvéért, akkor szívesen taníttatta volna bármelyik iskolában, de így hallani sem akart róla. Ezért lett libapásztor a falu legtehetségebb kis fiából.

— Isten hozott, fiam, hát halljuk a nagy titkot.

— Tán bémennénk, tanító bácsi kérem, a lugasba, hogy meg ne hallják, mit beszélünk, — kérte Jancsi.

A tanító letette a kis kapát s a lugasban letelepedett a fűpadra.

— Beszélj, fiam!

Jancsi nagy lélegzetet vett, aztán csak kimondta:

— Tanító bácsi kérem, megtaláltam a kincsesbarlang bejárást, amit annyian kerestek!

— Ejnye, Jancsi, hát te is kincskeresésre adtad a fejedet?

— Nem én, tanító bácsi, véletlenül akadtam reá, — azzal Jancsi elmesélte találkozását a Garabonciással, hogyan vezette őt a barlanghoz s mit mondott néki.

A tanító egy darabig hallgatva gondolkozott. Aztán megszólalt:

— Hát, Jancsi fiam, szép tőled, hogy hozzám volt bizalmad. Ne is szólj még senki másnak a dologról. Ha nem holnap jókor reggel gyere értem, majd elvezetsz arra a helyre s meglássuk, mi lesz. Te is hozzád kis kapát magaddal, szükségünk lehet reá.

Jancsi elkészönt s hazament. S ma végre igazán jól aludt. Álmában ott járt már a barlangban, de a tanító ur helyett a Garabonciás diákkal, osztán teli volt a barlang szinarannyal, de mikor a kezibe vette, csak szürke követ markolt. Alighogy itt-ott volt valami aranyós fénye.

— Csak áss lejjebb, Jancsi, ott igazi arany van, — mondotta a Garabonciás, s Jancsi ásott, ásott, hogy a veriték is csurgott a homlokáról.

Reggel jókor felkelt s kis kapáját vette, aztán elment a tanító urért. Az már várta. Elindultak. A réten még minden harmatos volt, az erdőben most énekeltek leghan-

gosabban a madarak. Jancsi vissza-visszafelelt a rigóknak. Aztán elhagyták az erdőt s a kavicsos hegyoldalon mentek tovább. Jancsit a nagy kő utbaigazitotta. A tanító ur jól megnézett mindent, csóválta a fejét, köveket szedett fel, zsebredugta, aztán a barlang bejárását kezdte bontogatni s lám alig kellett néhány követ elemelni, pár bokrot félrehajtani, egy kicsit leásni s ott ásitott előttük valami bejárás-féle.

— No, Jancsi, magad sem tudod, milyen kincset leltél! — szólalt meg végre a tanító ur. — Ha igaz, amit én gondolok, úgy az egész falu nyomoruságának vége van. Hanem még előbb beszélünk valakivel, aki jobban érti a dolgot, mint te meg én. Addig egy léleknek se beszélj ki semmit.

Hazamentek. A tanító bácsi zsebét egészen lehúzták a kövek, amiket felszedett, s a Jancsi zsebébe is jutott belőle.

V.

Teltek a napok, de csak nem történt semmi csuda, mint ahogy Jancsi várta. Tán el is felejtkezett a tanító bácsi a dolgról. De az mégsem lehet, hiszen olyan komoly arccal örvendezett a barlang felfedezésének.

Egy hét múlva aztán hívatta Jancsit a tanító ur. Éppen ideje volt, mert már a nyugtalanságtól nem tudott hova lenni. Még csizmát sem huzott, úgy sietett végig a falun. S egészen elfulladva érkezett oda.

— Isten hozott fiam, — fogadta a tanító bácsi s mindjárt látta rajta Jancsi, hogy valami jó hirt tud.

— Hát, fiam, igazán valami jó szellem vezetett téged arra a hegyoldalra! Tudod-e mit találtál? Meglelted annak a régi aranybányának a bejáratát, amiből sok-sok évvel ezelőtt a rómaiak bányásztak aranyat. Irtam egy bányamérnök barátomnak, elküldtem a köveket s azt írja, hogy az egész falu meggazdagodhatik abból, amit

az a hegyoldal takar. Holnap meg is érkezik s akkor együtt nézzük meg ott a földet. Hanem aztán is csak hallgatni kell a dologról, mert az a föld a Kemény Kovács gazdáé s ha az neszét veszi a dolognak, nem lát abból a falu semmit.

— Hallgatni fogok, tanító bácsi kérem, — igérte Jancsi.

A mérnök meg is érkezett másnap s amit látott, csak megerősítette véleményét a dologról. Aranybánya az, ha nem is kincsesbarlang s jól mondá a Garabonciás, nem emberek, maga a jó Isten rejtette el oda a kincset, hogy szorgalmas munkával napvilágra hozza a székely.

— Így tán még jobb is, — gondolta Jancsi, — mert amugy elprédálták volna a könnyen szerzett kincset, így meg, hogy dolgozni kell érte, majd megbecsülik.

Hogy minden gyanunak elejét vegyék, azt mondták, hogy butorgyáros a tanító vendége s azért járja mindég a hegyet, mert tudni akarja, miféle különleges jó butorfát kaphatna az idevaló erdőből. Egész népvándorlás támadt a tanító házához, akinek még egy darabocska erdeje volt, mind eljött felkinálni. Csak Kemény Kovács maradt otthon.

— Az én erdőmből ugyan nem kap az a furfangos városi nép! Legfeljebb azt a kavicsos földet adnám néki, hadd csináljon kőből fekvőhelyet magának!

A tanító ur aztán szaván is fogta.

— De ugyan, minek az a sok kavics az urnak, — kérdezte nevetve Kemény Kovács, mikor a tanító kölcsön-pénzzel megvette tőle azt a darab semmire se jó, kemény földet. — Hiszen azért a pénzért termőföldet vehetett volna! Tán temetőt akar ott csinálni? — gunyolódott.

— Azt, Kovács gazda. Azt. Oda temetjük a falu szégyességét.

A körülfekvő erdőből is megvettek egy darabot, kellett az építkezésekhez, a hely is, meg a fa is. Az egész

faluban nagy volt az izgalom, mert aratási ünnep utánra nagy gyűlést hívott össze a tanító. Mindenféle mese kerengett már a tanító terveiről, a kincses földről.

Aztán a nagy gyűlésen elmondta a tanító ur, hogy milyen kincset leltek azon a darab rossz földön s hogy kölcsönpénzen meg is vették a falu számára, mindenki részt kap belőle, de meg kell ám dolgozni érte!

No volt nagy öröm! Csak a Kemény Kovács közelébe nem volt jó embernek menni, olyan rettenetes harag tombolt benne, merthogy így kijátszották. Igaz, ő is kapott részt a bányából, mint a falu minden lakosa. De mikor az egész az övé lehetett volna! Aranybányát nyitott a falunak, a sok koldusnak! Hát még szegény Jancsira hogy haragudott! A kerítést méterrel magasabbra huzatta, hogy ne is láthasson át a szomszédba, a felesége nagy szomorúságára. A jó asszony titokban sokszor gyönyörködött a Dalos-Nagy gyerekek játékában s egy-egy kis gyümölcsöt át is dobott nékik, ha az ura nem volt odahaza. De a magas kerítésen is áthangzott a gyerekek vidám éneke, átkavargott a vidám füstoszlop, mely azt jelentette, hogy odaát meleg ételt esznek mindennap. Ez csak elég volt, hogy Kemény Kovács gazdának elvegye az álmát meg az étvágyát. Amennyi átkot ő arra a bányára szórt! Hanem a jó Isten csak a többi, hálás szivű székely gazda imádságát hallotta s megsegítette őket; mire az alma pirosra érett a fákon s a leveleket az ősztündére tarkára festette, megnyitották a bányát s megkezdtek a munkát.

A Dalos Nagy Jánosné kis házába is nagy változást hozott az ős.

A hófehérre meszelt kis szobában ott sürgött-forgott a Juliska s ruhát, fehérneműt rakosgatott egy kis barna ládába. Édes anya meg tésztát, szalonnát csomagolt vastag papirosba, hogy be ne zsirozza a ruhaneműt, mert az is a ládába került.

Pajtás haragosan morogva nézte a készülődést. Már mikor az asztalos elhozta a ládát, szörnyen megugatta, érezte, hogy bánatot fog okozni néki az a kis barna jószág. Hát még mikor látta, hogyan vándorol belé a Jancsi fiu minden holmija! Keservesen vonítva cibálta meg a Juliska szoknyáját.

— Ne te né, tán a Jancsit siratod? Pedig jó dolga lesz annak meglásd, odabé a kollégiumba, Szentgyörgyön! Mennyi sok szépet fog tanulni, nagy tudós leszen belőle, olyan aki a nagy könyveket írja! — mesélt a kislány a kutyának.

— Vau, vau, — felelt a Pajtás. Bizonyosan azt akarta mondani, hogy szép, szép dolog a tudomány, de ki fog véle játszani ezentul.

A kis Gáborka, mintha csak megértette volna, oda-típegett hozzá, s melléje kuporodva, átölelte a kutyus fejét. Pajtás bánatosan dörgölte az orrát a kis fiu vállához.

Bizony, Jancsi gyerek a kollégiumba készül, gimnazista lesz, nem őriz több libát a mezőn! A tanító ur ki-járta, hogy a bányarészükre kölcsönt kapjanak s hogy Jancsit felvegyék a sepsiszentgyörgyi kollégiumba diáknak. Ma délután indul a Ravasz Kis Péter szekerén, a kis barna ládával, hogy teliszedje tudással a fejét s becsületet szerezzen a székelj észnek. Sok ilyen kis mezitlábas székelj gyerek indult már el a nagy havasok aljáról s meg sem állott az uton odáig, mig hire, neve bejárta az egész országot. De akkor sem felejtették el a helyet, ahonnan elindultak.

Hajnalban szekér állott meg a Dalos Nagy Jánosék háza előtt. Jancsi éppen elébb jött haza a temetőből, az édesapja sirjától bucsuzott. Ott fogadta meg, hogy tanulni fog becsülettel. A szekérre felrakták a kis ládát s a Pajtás keserves vonítása mellett bucsuzott Jancsi az övéitől. Tegnap délután még sorra járta a falut, mindenkitől elköszönt.



Indul már a szekér, viszi a kis diákot! Édesanya könnyes szemmel, Juliska nevetve integet utána. Isten áldjon, Isten áldjon!

A Pajtást meg kellett kötni, nehogy a szekér után iramodjon. Ilyen szégyen sem történt még vele!

S nini, ilyen csudát még ki látott! A Kemény Kovácsék kerítése sarkában, ahonnan az utra lehet látni, ott áll a gazda s félszemmél egyre kifelé leselkedik. Jön a szekér, Jancsi megpillantja, s

ha bemenni hozzá nem is mert, most kalaplengetve kiáltja:

— Isten áldja, István bácsi, megyek diáknak!

Kemény Kovács keze magától megmozdul s vissza-integet, aztán hamar elfordul, nehogy valaki meglássa. De az asszony, aki a tiszta szoba ablakában ugyancsak a szekeret leste, már meglátta s valami nagy könnyebbséget érez. Lám, bizony, nem rossz ember az ő ura, csak kicsit keményszivű. Hamar elékapja a kis csomagot, amit a köténye alatt szorongatott s kihajítja a szekérbe, mely egészen az ablak alatt hajt el. Aztán elbuvik a függöny mögött, de hiába, mert Jancsi jól tudja, ki dobta a csomagot. Meg is köszöni hangos szóval:

— Isten fizesse meg, Julcsa néném!

Éppen akkor lép a gazda a szobába, de egyet sem szól. Egész nap is alig lehet szavát venni. Csak este, mikor vacsorához ülnek, szólal meg szokatlanul csendes hangon:

— No, ezóta Szentgyörgyön van a kis diák.

VI.

Megint csak hó takarta az egész völgyet. Gyémántos, hófehér köntöst kaptak a fák, bokrok Télapótól, hogy ne sirassák a szép nyári ruhájukat, amit széjjeltéptek, messzire sodortak az őszi viharok. Egészen december elejéig fekete volt minden, nem akart egy csepp hó sem esni, de karácsonyra mégis elkészült a fehér takaró. Egyetlen fekete folt volt a hegyoldalon, de azért nem haragudott senki. A bánya körül minden reggel elseperték a havat, ott télen is dolgoztak, de nem is evett senki ebben a faluban korpakenyeret az idén! Hát még, ha a vasut kiépül! Mert a tavasszal már azt is megkezdik építeni, hogy ne kelljen szekérrel járni ide meg oda. Akkor egy szempillantás alatt messzire lehet jutni.

Most még csak szekérrel járnak a gazdák, meg akinek dolga van. Szekérrel jött* haza Jancsi diák is a kollégiumból, de még virág is volt a lovak füle mellett. Az ablakokból szakgatták le a muskátlikat Dalos Nagy Jánosék, hogy a fiukat köszöntsék velük. Meg is szolgáltatta, szin tiszta egyes bizonyítványt hozott haza, nagy öröme a tanító urnak, de az egész falunak is. Mindenki örvendett néki, ide-oda hívták, alig győzte a sok jó ebédet megenni.

Éppen a faragó szekrényke eszközeit rakosgatta a kis diák. Körülötte ott jött-ment a Juliska, ott lábatlankodott a Pajtás. Egyszerre hangos jajgatás hallatszik be a konyhából, amit az idén építettek kamrástól a házhoz.

— Juliska, nézz csak ki, mi az, — szólt Jancsi a kis hugára.

De ő maga is kiment. Hát ott jajgatott a Kemény Kovácsék szolgálója.

— Mi történt, Ágnes? — kérdezte éppen Dalosné.

— A gazdám, jaj a gazdám!

— Mi van véle, beszélj már!

— Éppeg a tüzre rakott, oszt egyszer csak elvágódott

s azóta nem akar megszólalni! Jaj, Istenem, mi leszen velünk!

— Juliska, vigyázz a tüzre, meg a gyerekre, te meg Jancsi gyere vélem, — rendelkezett Dalosné asszony.

A jajgató lánnyal átmentek. Hát Kovács uram még ott feküdt, ahova esett. Az udvaros valahol a faluban járt, más férfi meg nem volt a háznál. Nekiállottak valamenynyien s feltették az ágyra. Jancsi doktorért szaladt, de a tanító bácsihoz is beszólt...

Mikor a gazda magához tért, első pillantása az ágy végében sürgölődő Jancsi fiura esett, aki éppen borogatást csavart néki.

— Nincs mán semmi baj, István bácsi! — mondta a fiu olyan bizalmasan, mintha itt nőtt volna fel, ebben a házban.

A nyitott ajtón át a konyhába látott a gazda, ott állott a tüzhely mellett Dalosné a feleségének segítve. S a konyhaajtó mellett kuporgott Gáborka a nagy Bundás kutya mellett. A máskor vad, haragos állat mozdulatlanul türt, hogy a kis fiu a fülével játszik.

Kovács gazda szívéen valami melegség futott át.

— Milyen más így a ház! — gondolta s kicsit erőtellenül megsimogatta a Jancsi éppen fölėje hajló fejét.

Jancsi szívéről nagy kő esett le. Bizony félt, mit fog szólni a haragos ember, ha őket itt látja. No lám, nem lett semmi baj! Örömében nagyot cuppantott a beteg simogató kezére.

Bizony, annak a kemény kezét sem érte gyerekcsök soha! Olyan furcsa érzés volt ez, hogy még a könnye is kicsordult belé s végigpergett az arcán.

S mintha az a könnycsepp elmosta volna a régi keménységét, szívtelenségét. Mire ó-év utolsó napján felkelhetett, rá sem lehetett ismerni. Gáborkával az ölében üldögélt a nagy karosszékben s úgy hallgatta a meséket, amiket Jancsi egy nagy könyvből felolvasott.

S másnap reggel, mikor a gyerekek felkeltek, szemük, szájuk tátva maradt a csodálkozástól. A két ház között eltűnt a kerítés! Kovács gazda emberei egész éjjel dolgoztak, míg lebontották. De nem is bánták meg. Szél-nél sebesebben rohantak át a gyerekek:

— István bácsi, Julcsa néni!

— No, ugy-e, kicsit mégis az én fiam lettél? — kérdezte István gazda, megsimogatva a Jancsi fejét.

— Az bizony, István bácsi, — bólintott nagy komolyan a fiu, — de azért nem hagytam el édesanyámat.



— Jól tettetd, fiam, mert aki nem tud hűséges lenni a szülőjéhez, az otthonához, a földhöz, amelyiken születt, nem is székel az!

— Már pedig én székel a fiu vagyok!

— Az, fiam, az!

Ujesztendő napját hirdették a harangok. Most jött ki a nép a templomból, ahol Isten segedelmét kérte az esztendő munkájához. Minden arcra megelégedés sugárzott, a munkás, szép élet elégedettsége.

Jancsi előre sietett, hogy a Kovácsék kapuján kerüljön haza s megnézzé, mit csinál a gazda, aki még a templomba menni nem tudott.

Hát, uramfia, kit lát a kapuban. Nagy köpenyegével, hosszú csizmájával ott áll a Garabonciás! Mosolyogva köszönt Jancsinak, aztán egy szót sem szólva, kis fekete ládikót nyomott a kezébe. Jancsi még meg sem nézhette, jóformán meg sem köszönhette, már úgy eltűnt, hogy a templomból jövő népek csak egy kis barna felhőt láttak a Boszorkány-szikla felett. Az is hamar eltűnt az erdő mögött.

A kis ládába szép faragott, himes betűkkel ez állt:

— Jancsinak — a Garabonciás.

S telidesteli volt faragó szerszámmal. Neki is ült Jancsi s a szünidő utolsó napján egész nap furt, faragott, míg olyan botot nem csinált, hogy csudájára jártak. Ott volt azon Csaba vezér, amint visszajön a Hadak útján vitézeivel.

Azt a botot aztán kivitte a nagy odvas fához s lám, másnap reggelre a Garabonciás elvitte magának. Hogy ő vitte el, azt onnan tudta meg Jancsi, mert ott hagyta helyette a régít.

De látni nem látták többet a faluban. Megsegítette őket, aztán tovább állott, csak a mese száll róla Székelyföldön szájról-szájra.

V É G E.





A
TARKA KÖNYVEK
KIADÁSA

VISSZA KÜLDÉS